

OSZK

Híradó

V. ÉVFOLYAM
12. SZÁM
1962. DEC.

Az Országos Széchényi Könyvtár Pártszervezetének és Szakszervezeti Bizottságának lapja

KÖNYVTÁRUNK EZ ÉVI MUNKÁJÁRÓL

(Előzetes jelentés a Kollégium napirendjén)

A gyakorlatban is bebizonyosodott annak a tételnek a helyessége, hogy reális tervezéshez nem nélkülözhető a korábbi, az addig végzett munka számbavétele és elemzése. Ezt a következtetést vonta le az OSZK kollégiumának november 29-1 ülése, amelyen Sebestyén Géza főigazgató helyettes adott előzetes jelentést, az egyes osztályok tájékoztatása alapján, könyvtárunk ez évi tevékenységéről. Természetesen az első tíz hónap számszerű eredményei még jelentősen változni fognak, de a hátralevő időszak már lényegesen nem változtatja meg az egész évről adható értékelést, ugyanakkor a munkatervi pontok végrehajtásának előzetes számbavétele jelentős segítséget nyújthat az 1963. évi tervezéshez.

Sebestyén elvtárs e célnak megfelelően a könyvtár munkájának elemzését néhány alapvető kérdés köré csoportosította és így mintegy keresztmetszetben tárta fel annak eredményeit és hibáit.

Kezdjük az eredményekkel. Jelentős sikernek könyvelhetjük el a külföldi kurrens folyóiratok lelőhelyjegyzékének megjelentetését és az országos gyarapodási jegyzék zökkenőmentes kiadásának biztosítását. Mindnyájunk örömeire szolgálhat, hogy a retrospektív nemzeti bibliográfia 1945-1959-es évkörének munkálatai annyira előrehaladtak, hogy a jövő év derekán a kézirat első része már nyomdába kerülhet. Szolgáltatásaink bővítését jelenti, hogy a Magyar Folyóiratok Repertórium a ez év októbertől anyagába illesztette a legnagyobb budapesti napilapok fontosabb cikkeinek adatait. A Térképtár rendezte a 15 évig ömlesztve tárolt kataszteri térképeket. A Pollaok-téri új raktárak közül az egyiket használatba vettük, a másik építkezése jó ütemben halad. A Könyvelosztó jelentősen előrehaladt a régi (még az államosítások során begyűjtött) anyagának feldolgozásában és előkészítette a közművelődési könyvtárak főlőpéldányainak országos begyűjtését és rendezését.

Müemlékkönyvtáraink közül a keszthelyi Helikon Könyvtár újabb rekordot ért el a forgalom terén, ez év első tíz hónapjában több mint 60 000 volt a látogatók száma. Egyikünk számára sem közömbös az, hogy várbeli otthonunk tervezése és építkezése egyre gyorsuló tempóban halad. Ezzel a kérdéssel egyébként Sebestyén elvtárs beszámolója más helyén részletesen is foglalkozott, de már itt hangsúlyozta: amennyire örvendetes ez a tény, épp annyira súlyosan veti fel felelősségünk kérdését az előkészület, annak a négy esztendőnek szempontjából, ami eltelt azóta, hogy kijelölték számunkra új épületünket.

E bevezető után 5 fő kérdés tükrében vizsgálta meg a jelentés könyvtárunk 1962.évi munkáját. Első helyen azt emelte ki, hogy mennyire fontos a teljesítmények, eredmények, adatok elemző számbavétele. A tervezéshez, a továbblépéshez elengedhetetlen a számok mögé nézni, a sikerek és kudarcok okait feltárni, azt megvizsgálni, milyen összetevők játszottak közre, hogyan alakították a könyvtár életét. Éppen ebből a szempontból hagynak hátra kívánivalót jelentéseink. A számadatok mögött rejlő okok felderítése szükségesnek mutatkozik az ideai eredmények első szemügyrevételénél is. Például az olvasóteremben a látogatók száma nőtt a múlt évihez képest, de a használt kötetek száma csökkent. Mi ennek a konkrét oka? A vásárolt kötetek száma mintegy 20 százalékkal csökkent a tavalyihoz képest, de jelentősen kisebb a csere utján befutottaké és az ajándékoké is. (A hitelkereteket felhasználtuk.) Rámutatott arra is, hogy nem elegendő az évi tervhez viszonyítani az elvégzett munkát. Épp ilyen fontos az is, hogy az évi teljesítményt a könyvtár életének folyamatába állítsuk be s régi önmagunkat is használjuk fel mértékül. A fejlődési tendenciákat csak így emelhetjük ki. Természetes, hogy az előzetes jelentések inkább csak fogalmazvány-igénnyel készültek, a részletes elemzés nem is volt céljuk, de az évvégi végleges számbavételnél ezek a szempontok jól alkalmazhatók.

A következő problémakör: az elvi-elméleti kérdések tisztázásának szüksége jelen helyzetünkben. Az elvi szinten megoldatlan feladat ui. a gyakorlatban bosszulja meg magát. Ezért játszanak lényeges szerepet a felülvizsgálatok, melyek éppen ilyen igénnyel foglalkoztak az egyes osztályok problematikájával. Így pl. a felülvizsgálatok vetették fel a könyv-periodika gyarapítás és olvasószolgálat összefüggéseinek, vagy a kéziratok gyűjtési körének újabb tisztázását. Az alapelvek tisztázásához járultak hozzá a kollégiumnak azok az ülései, melyek a gyűjtőköri szabályzat módosításával, vagy a Hirlaptár jövőndő szervezeti helyével foglalkoztak. Ebben a bekezdésben kell megemlíteni a könyvtárunkon belüli továbbképzés megindulását és kibontakozását is. Az eredmények mellett azonban elmaradt néhány fontos kérdés elvi kimunkálása, így pl. a könyvek és kisnyomtatványok háttérterületének vizsgálata, vagy a raktári jelzetrendszer kidolgozása, bár

ezek az évi munkatervben szerepeltek.

A folyamatos, zökkenőmentes munkának egyik előfeltétele a jó munkaszervezet. Ez volt a beszámoló harmadik kérdéssoportja. Ezen a téren előrelépést jelentett az általános ügyrendi szabályzat elkészülte, de komoly hiányosság az, hogy még mindig nem minden osztály készítette el saját ügyrendjét. A munka jobb megszervezése terén elért eredmény az egész könyvtárra kiterjedő leltári-reform bevezetése. A gyarapítás és a feldolgozás jobb kapcsolatát segítette elő a leltározás előtti beszámolás és a heti egyenletes ütemű könyvtadás megvalósítása. A Könyvfeldolgozó Osztály átszervezése az új feladatokra - részleteredményektől eltekintve - azonban még nem történt meg.

Könyvtárunk technikai felszereltsége - annak ellenére, hogy az év folyamán sikerült bizonyos javulást elérni - még mindig mostoha. A beszerzett "Rekordak" mikrofilm-felvevő pl. egy más könyvtártól már nagyon használt állapotban átvett berendezés. Olvasószolgálatunk rendkívül hiányol egy gyors másoló berendezést. A Magyar Nemzeti Bibliográfia éves kumulációjának elmaradása és a cédulasokszorosítás új eljárásának megvalósulatlansága részint ugyancsak a hiányos technikai felszereltségből következik.

Végül a Várba való felköltözés előkészítéséről volt szó. Ez az a terület, amelyet inkább csak negativumokkal lehet jellemezni. Az építkezés előrehaladtával egyre inkább domborodik ki a könyvtár lemaradása. A Vas-utcai másodpéldányokhoz hozzá sem nyultunk, a várbeli kézikönyvtárakhoz a oimgyűjtő munkát még nem indítottuk meg, a katalógushálózat problémáit még elvi szinten sem tisztáztuk kellően. Nem hoztuk létre a kísérletképpen tervezett nyelv- és irodalomtudományi szakolvasótermet, nincs raktári tartalékhelyünk, bár évente 1 kilométernyi új gyarapodás kér polcot. Lehet különféle okokra, mint mentségekre hivatkozni, de mindezek nem fognak rajtunk segíteni.

Az előttünk álló feladatok nem, hogy csökkentek volna, de - rövidebb idő állván rendelkezésre - növekedtek. Jelentős személyzeti fejlesztésre sajnos nem számíthatunk 1963-ban sem. Meglévő erőinkkel kell egyelőre megfelelnünk a követelményeknek. Ehhez két dolog szükséges: egyrészt kemény önkritikával kell elemeznünk munkánkat, másrészt pedig csökkenteni, esetleg időlegesen teljesen szüneteltetni olyan szolgáltatásokat és munkákat, amelyek nem önmagukban, de a fő feladatokhoz viszonyítva csak másodrendűnek értékelhetők.

Az 1962-es év előzetes számbavétele hasznosnak bizonyult és jó segítséget, biztos alapot nyújthat osztályainknak, egész könyvtárunknak az 1963-as munka megtervezéséhez. [p.1.]

OSZK KIADVÁNYOK
a nemzetközi csereforgalomban

Könyvtárunk öt világrész 55 országának 400 intézményével áll cserekapcsolatban. A legnagyobb forgalmat a szocialista országok nemzeti könyvtáraival bonyolítjuk le, számukra főleg a kötelesepéldányokból kapott magyar könyvek és folyóiratok legjavát juttatjuk el, évente sokezeres tételekben. Csereanyagunk másik forrása az a régi antikvár-jellegű, duplum-anyag, amelyet a Könyvelosztó ad át akkor, amikor már megállapította róla, hogy a magyar könyvtárak nem tartanak rá igényt. Csereanyagunk harmadik fajtája az OSZK saját kiadvány-anyaga, amely mennyiségileg ugyan a legkisebb, de fontosságban nem lebecsülendő, mert ezeken keresztül ismeri meg a világ könyvtárunk tudományos, bibliográfiai és könyvtárügyi tevékenységét.

Könyvtárunk kiadványai iránt az utóbbi időben általában növekedett az érdeklődés, ami e sorozatok szerkesztésének, az egyre fontosabb tartalomnak és a javuló kiállításnak, nem kevésbé a rendszeres terjesztés munkájának köszönhető.

E cikk keretében néhány olyan kérdésről (mint a még fennálló nehézségek forrásáról) kívánunk számot adni, amelyeknek megoldása még inkább elősegíthetné saját kiadványaink cseréjét.

Első problémaként jelentkezik annak a kérdésnek felvetése, hogy a KMK kiadványokat saját kiadványaink körébe számítsuk-e és cseréljük-e velük? Ha igen, szükség lenne a KMK-kiadványok többnyelvű jegyzékére, amelynek kiküldésével még inkább felhívnánk rájuk a figyelmet, bár spontán külföldi érdeklődés irántuk máris gyakran mutatkozik.

Sürgős volna az is, hogy az OSZK kiadványairól végre egy szép kiállítás, többnyelvű katalógus készüljön. Bár két évvel ezelőtt összeállítottunk egy kis sokszorosított, francianyelvű címeikkel ellátott füzetet, ez aligha árulja el a bennük felsorolt kiadványok értékes voltát és így nem alkalmas arra, hogy az érdeklődést fokozza.

Ha majd készítünk egy ilyen katalógust, meg kellene fontolni a kiadványok csoportosításának kérdését is. Különösen a régi, háború előtti kiadványok sorozatainak sűrűjében nehéz eligazodni, de az azóta kibocsátottakban sem könnyű a tájékozódás. A fő sorozat, "Az Országos Széchényi Könyvtár kiadványai" sajnos ugyanazt a címet viseli, ami magának a kiadványfajtának általános neve. Így a külföldi csere szempontjából adminisztratív nehézséget jelent az, hogy egyes kiadványok a fő sorozatban jelennek meg,

mások, gyakran hasonló jellegűek, viszont önállóan.

Magának a kiadónak a problémája még nehezebb, A Dezsényi-Falvi-Fejér: "A magyar sajtó bibliográfiája a felszabadulástól 1954-ig" o. külföldön igen keresett, nagyon fontos kiadvány például az említett fő sorozat részeként jelent ugyan meg, de a Művelt Nép Könyvkiadó adta ki és ilyenformán nem rendelkezünk az elkészült példányokkal, hanem azokat meg kellett vásárolnunk. Hasonló volt a helyzet az ETO magyar kiadásával és az igen szép kiállítású Haydn-bibliográfiával. Nyilván pénzügyi és nyomdai nehézségek folytán kellett kereskedelmi kiadóhoz fordulnunk, de talán lehetne ezen valahogyan segíteni.

A külföldi csere szempontjából igen fontos, hogy a kiadványok rendszeresen azonos példányszámban álljanak rendelkezésre, ennek azonban a jelek szerint ugyancsak nyomdai nehézségek állják útját. Nincs probléma az évkönyvekkel és az "Új bibliográfiai füzetek" darabjaival, mert ezekből bő példányszám áll rendelkezésre. Mindkettőt kb. 200 külföldi cseretársnak küldjük rendszeresen, az érdeklődés irántuk fokozódik. Igen sűrűn fordul elő, hogy a következő, még meg sem jelent köteteket reklamálják.

"A magyar bibliográfiák bibliográfiája 1956-1957" o. kiadványnak volt az előbb említettek mellett a legnagyobb külföldi sikere. Ezért igen nagy kár, hogy teljesen elfogyott és a kb. fél éve sűrűn befutó kéréseket nem tudjuk kielégíteni. Ha már tévedésből kevés készült belőle, megfontolandó lenne egy új kiadás kibocsátása. A már mutatkozó külföldi érdeklődés nyomán legújabbban megkezdtük a "Külföldi könyvek központi gyarapítási jegyzéke" o. kiadványnak, valamint a "Kurrens külföldi folyóiratok a magyar könyvtárakban" o. kiadványnak a terjesztését.

A fentiekben vázolt néhány kérdés az OSZK kiadványaival a nemzetközi csere nézőpontjából foglalkozott. A felvetett kérdések azonban jelentőségükben azon tulnyulnak. Megoldásuk az egész könyvtár ügye. [GOMBOCZ ISTVÁN]

RMK MIKROFILMEZTETÉSI AKCIÓ

A "Régi Magyar Könyvtár" új kiadásának szerkesztési munkálatai könyvtárunkban a Magyar Tudományos Akadémia jelentős anyagi és erkölcsi támogatásával 1961-ben indultak meg. A korábbi adatgyűjtések rendezése, az új kiadás szempontjainak végleges tisztázása után kb. egy éve annak, hogy a munka érdemben megindulhatott.

E munka során az egyes művek feldolgozásánál fokozott szükségét éreztük

annak, hogy az egyes művek leírása autopszián alapuljon. Miután számos nyomtatványnál eredeti példány egyetlen hazai gyűjteményben sem áll rendelkezésünkre, munkánk megfelelő elvégzéséhez - a külföldi utakon kívül - csak a mikrofilm felhasználása jelenthet megoldást. Ugyanis az ilyen régi, ritka és értékes művek országok közötti kölcsönzése általában nem valósítható meg.)

Ezért a legutóbbi hónapokban komoly erőfeszítéseket tettünk ilyen mikrofilmek beszerzésére. Így a londoni British Museum, a bécsi Nationalbibliothek, a bázeli Egyetemi Könyvtár, a boroszlói Egyetemi Könyvtár, a nagyszombeni Brukenthal Múzeum, a marosvásárhelyi Teleki-Bólyai könyvtár, a brassói evangélikus egyház levéltárától 41 drb. XVI. századi magyarországi unikumnyomtatványáról kaptunk mikrofelvételt.

További jelentős filmküldeményekre is számítunk a közeli jövőben. Az ez év tavaszán végzett kutatóútam eredményének felhasználásával összeállítottuk 19 csehszlovákiai gyűjteményből annak az 1712 előtt Magyarországon nyomott 283 műnek a jegyzékét, amelyek eddig részünkre sem eredetiben, sem filmen nem voltak hozzáférhetőek. A több mint huszezer lap terjedelmű anyag mikrofilmezése, amelyet az MTA pozsonyi kirendeltsége bonyolít le, igen jelentős lépéssel viszi előre a megvalósulás felé azt a tervünket, amelynek a végső célja az, hogy minden RMK mű Budapesten vagy eredetiben, vagy mikrofilmen tanulmányozható legyen. Ennek jelentősége természetesen tulnyulik jelenlegi munkálataink keretén, hiszen valamennyi tudományág hazai történelmének kutatói (irodalomtörténészek, történészek, nyelvészek, stb.) számára is hozzáférhetővé válnak itthon e művek. Ennek érdekében a "Régi Magyar Könyvtár" új kiadásában a lelőhelyek között e mikrofilmek is szerepelni fognak.

Terveink szerint az 1963. év folyamán igyekszünk megszerezni 45 további gyűjteményből a még hiányzó 106 XVI. századi, az RMK I. és II. kötetbe tartozó nyomtatványoknak is a mikrofilmjét. A további években majd a XVII. századi nyomtatványoknál is el kívánjuk végezni ezt a gyűjtőmunkát.

Hogy ez milyen feladatot jelent mind nyilvántartásban, mind levelezésben, azt itt nem szükséges részleteiben ismertetni. Bizunk azonban, hogy ebben a vállalkozásunkban, amely mind állománygyarapítási, mind olvasószolgálati szempontból messze túlnő a szorosabb értelemben vett feladatunkon, továbbra is számíthatunk a Könyvtárközi Kölcsönzés eddig is készséges, gyors és megértő támogatására. Eddigi ilyen jellegű eredményeinknek ők is részesei. [BORSA GEDEON]

HIREK

KÉZIRATTÁR

Néhány hónappal ezelőtt egy magyar szempontból különösen érdekes könyv jelent meg Párizsban - LE VIEUX TZIGANE. Trad. par 14 poètes français. Paris 1962, Librairie Le Pont Traversé címen. A kötet Vörösmarty Mihály "A vén cigány" című versének 14 francianyelvű fordítását tartalmazza. A fordítók, köztük olyan kiválóságok, mint Pierre Emmanuel, Alain Bosquet, Luc Estang, Jean Follain, Charles Le Quintrec, Jean Rousselot és mások, a már évtizedek óta Párizsban élő magyar író-műfordító: Gara László kérésére vállalkoztak a vers lefordításának meglehetősen nehéz feladatára. Vannak közöttük, akik csak a franciáknál szokásos prózafordításig jutottak el, néhányan azonban megkísérelték az eredeti ritmusát, zeneiségét is átmenteni, ujratereíteni. Fordításaik kéziratát, jegyzeteiket, a munkával kapcsolatos levelezésüket Gara László könyvtárunknak ajándékozta. E kéziratanyag, de maga a kötet is, sok tanulsággal szolgálhat a műfordítás gyakorlatával és elméletével foglalkozóknak.

SZINHÁZTÖRTÉNETI OSZTÁLY

Három évi munka után az osztály munkatársai befejezték az OSZK SZINLAPÁLLOMÁNYÁNAK rendezését. A mintegy 250-300 000 darabból álló gyűjtemény tudomásunk szerint Európa legnagyobb önálló, rendezett szinlapgyűjteménye. A következő években a vidéki könyvtárak és múzeumok, valamint a szomszéd államok hasonló jellegű intézményeinek szinlapállományát veszik majd számba és mikrofilmeztetik. Ezek a munkák is folyamatban vannak.

Az elmúlt hónapok során a könyvtár megvette és feldolgozta HARASZTI EMIL zenetörténész HAGYATÉKÁNAK jelentős részét. A szakanyag a Zeneműtárba és a Színháztörténeti Osztályra, a hungarika-anyag a törzsállományba került. A Színháztörténeti Osztályra került anyagban különösen néhány régi, XVIII. századi színházi lexikon, almanach, bibliográfia és néhány tánc-, kosztüm-, díszlettörténeti monográfia értékes.

KISNYOMTATVÁNYTÁR

Ujabb beszerzéseink közül figyelemreméltóak a XVIII-ik századból (1755) származó NAGYSZOMBATI RÉZMETSZETŰ RÖPLAPOK, melyeket a XVIII.

századi magyarországi nyomdatermékek bibliográfiájának (Petrik-kiegészítés) munkaközössége már fel is dolgozott.

Értékesen egészíti ki gyűjteményünket továbbá Réthy Istvántól a Kisgrafika Barátok Köre titkárától vásárolt 92 db. ritka és értékes EX-LIBRIS-RÉZKARC és egyéb ALKALMI KISGRAFIKA (születésnap, névnap, köszöntők, újévi üdvözlések.)

Az újonnan vásárolt ex-libriseket alkotó művészek jeles festők, iparművészek és rézkarcolók. Pl. Ferenczy Valér, Gara Arnold, Haranghy Jenő, Kmetty János, Markó Lajos, Olgyai Viktor, Prihoda István, Vadász Endre, Végh Gusztáv, Zádor István és mások. Az ex-librisek lendületes illusztrációi a művészek élénk fantáziájáról, érdekes egyéni stílusról és rendkívüli rajzkészségről tesznek tanúságot.

NOVEMBERI LÁTOGATÓINK közül fontos és értékes anyagot talált 1919-es gyűjteményünkben Siftar Ivan és Sebjanic Frano a muraközi munkásmozgalommal foglalkozó 2 kutató. 75 db. szerb, horvát, szlovén, vend és néhány magyar nyelvű röplap és plakátot választottak ki a Tár anyagáról készült 1919-es bibliográfia előzetes tanulmányozása és a helyszínen folytatott kutatások alapján. [M.P.]

TÉRKÉPTÁR

A Térképtár az elmúlt hónapok folyamán jelentős lépést tett előre anyagának hozzáférhetővé tételében. A KATASZTERI TÉRKÉPANYAG, mely 1944 óta ömlesztett állapotban, rendezetlenül hevert s többszöri költöztetés folyamán megrongálódott és összekeveredett, a nyár óta ismét használható állapotban, polcokra helyezve, rendezve áll a kutatók rendelkezésére.

A TUDOMÁNYOS KUTATÓK közt az elmúlt hónapokban különösen sokan foglalkoztak helytörténeti témákkal és főként bibliográfiai munkálatokkal. Az utóbbiak közül kiemelést érdemel az a gyűjtés, mely az Állami Földmérési és Térképészeti Hivatal részéről Magyarország tervbevett statisztikai atlaszának 1963-ban meginduló szerkesztését készíti elő. Külföldi kutató is foglalkozott bibliográfiai témával: Dr. Dipl.-Ing. Karl Ulbrich Bécsből, a burgenlandi területre vonatkozó régi kéziratos térképek bibliográfiáját készíti el, s ehhez az Országos Levéltár mellett az OSZK kéziratos térképgyűjteményében gyűjtött adatokat. - Fontos GYARAPODÁS volt a jelentős külföldi atlaszok beszerzése mellett két nagyobb térképanyag megszerzése: CHOLNOKY JENŐ, egyet. tanár, a neves földrajztudós TÉRKÉP-HAGYATÉKANAK egy részével, valamint STOITS GYÖRGY, az ismert térképészítő és a kiadó egész

HAGYATÉKANAK megszerzésével gyarapodott az elmúlt hónapok folyamán a Térképtár állománya, [F.Z.]

KÖNYVKÖTÉSZET

Nov. 9-én a Könyvkötészet restaurátorai szakmai jellegű értekezletet tartottak. A megbeszélésen jelen volt Sebestyén Géza h.főigazgató, a Kézirattár és az RRT részről Csapodi Csabáné, Soltész Zoltánné és Busa Margit.

A megbeszélés célja a restaurálás és konzerválás korszerű eljárásainak megvitatása és az eljárások során felhasználásra kerülő anyagok ismertetése volt. Sasvári Dezső ismertette az alkalmazott eljárásokat és munkamódszereket, majd az értekezlet résztvevői közölték véleményüket és javaslatukat. Az értekezlet során szóba került a kasírozás és laminálás, továbbá a műanyagok alkalmazásának kérdése, Szó volt a kézi és gépi fertőtlenítésről, az ehhez használatos vegyszerekről, a ragasztóanyagokról, végül a bőrkötések tábláinak diszitéséről.

Dolgozóinknak egyöntetű véleménye szerint a megbeszélés rendkívül hasznos és tanulságos volt. Bizunk abban, hogy ez az értekezlet és az ezt követő megbeszélések előbbre fogják vinni a restaurálás és konzerválás ügyét. [KOZOCSA ILDIKÓ]

" A KÖNYVTÁROS " 1962. decemberi számában olvastuk:

Szocialista könyvtári munkaegyüttesek alakultak az Országos Széchényi Könyvtárban

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár óbudai kerületi könyvtárának és a Dunai Vasmű szakszervezeti könyvtárának kezdeményezése után most már az Országos Széchényi Könyvtár dolgozói is elindultak azon az úton, amelyet a munkásszociális brigádmozgalmak nyitottak meg. Ennek a felhívásnak az értelmében, amelyet a Közalakozottak/Szakszervezetének Budapesti Elnöksége szept. 4-én adott ki, a könyvtárakban is lehetővé vált a „szocialista módon dolgozni tanulni és élni” célkitűzést magukévá tevő együttesek megalakítása. A felhívás nyomán október elsejéig két munkaegyüttes alakult a könyvtárban a „szocialista könyvtári munkakollektíva” cím elnyerésére.

Az egyik közösség, amely 8 tagból áll, a könyvtárközi kölcsönzési tevékenység jobb megszervezését, magasabb színvonalon és gyorsabban történő végzését tűzte céljává. A brigádtagok megtanulják egymás munkáját, segítik, munkakieszkőr helyettesítik egymást. A tagok rendszeres nyelvtanulást vállaltak, és

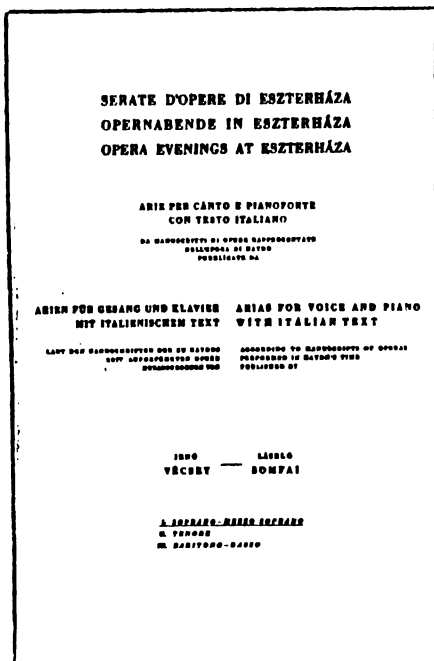
közös programot alakítottak ki a művelődésre, illetve a szórakozásra is.

A másik együttes 14 tagú, és a Könyvelosztó osztályon belül alakult. Bár itt a munka feltételei a várható 5 fős létszámcsoökkentés miatt lényegesen rosszabbodnak, a csoport tagjai vállalták, hogy munkájuk eddigi mennyiségét és színvonalát fenntartják, betanítják és segítik az új munkatársakat, egy hónapot meg nem haladó betegség és szabadság esetén pedig átvállalják a többletmunkát. Megállapodtak abban is, hogy a politikai és a kulturális élet fontosabb eseményeit rendszeresen megbeszélik.

A könyvtár szakszervezeti bizottsága megállapította, hogy mind a két együttes működésének megvannak a személyi és munkaügyi feltételei, a vállalások tartalmak. Ezért a bizottság a két együttes megalakulását jóváhagyta, és a „szocialista könyvtári munkakollektíva” cím odaítélésének elbírálását 1963. év szeptember 30-ára tűzte ki.

A szakszervezeti bizottság az együttesek munkanaplóit bensőséges ünnepség keretében adta át. (i-n.)

MUNKATÁRSAINK IRÁSAIBÓL

VÉCSEY Jenő - SOMFAI László: Serate d'opere di Eszterháza. Arie per canto e pianoforte con testo italiano. Da manoscritti di opere rappresentate nell'epoca di Haydn pubblicate da --. Opernabende in Eszterháza... - Opera e enings at Eszterháza... Bp. 1962, Ed. Musica (Zene-műkiadó). - 29 cm.

1. Soprano - Mezzosoprano (3383). 63 l.
2. Tenore (3384). 59 l.
3. Baritono - Basso (3385). 55 l.

Filológia és élet, feldolgozómunka és közönségszolgálat - ilyen címszavakkal kívánkozik leginkább összefoglalni azt a feltáró-tevékenységet, amit a Zenetörténeti Gyűjtemény a reábizott dokumentumok őrzésén, nyilvántartásán és gondozásán túlmenően különösen az utóbbi fél évtizedben kifejt. A külső alkalmat e munka fokozott üteméhez Joseph Haydnak, a bécsi klasszicizmus egyik óriásának (1732-1809) 1959-ben ünnepelt másfélszázados

halálzási évfordulója nyújtotta és az, hogy a Haydn-kor közel két évszázadon át lakat alatt őrzött zenei kéziratkinccseinek jelentékeny része a második világháborút követő esztendőkből Gyűjteményünkbe került. Munkatársaink előtt tehát egy javarészt ismeretlen világ tárult fel fokozatosan a feldolgozó munka során: nem is történetében és műalkotásaiban, hanem - ami ennél ezuttal még vonzóbb és izgalmasabb - műhelytitkaiban ismeretlen világ. Haydn eredeti kézvonásai és megjegyzései nyomán pl. szinte elébünk jön mindennapi életének egy-egy vonása, a feloldott átragasztások mögül fény derül az alkotómunka javító-alakító módszerére, a szólamanyagok lapjain megelevenednek a nagy sebességgel termelő másolók, az eszterházi operaüzemnek, az 1770-es80-as évekbeli Európa egyik legtekintélyesebb zenésszínvadi vállalkozásának nélkülözhetetlen napszámói. E másolatokon és e másolatok lapjai között sokhelyütt ott látható az - egykori nyugatmagyarországi operaüzem művészeti irányítójának, szervezőjének és karmesterének, Joseph Haydnnak eredeti megjegyzése, átcsoportosításra vagy kihagyásra utaló intézkedése.

Miután a Zenetörténeti Gyűjtemény munkatársai a Haydn-évforduló idején Haydn saját műveivel kapcsolatos publikációikkal járultak hozzá a nemzetközi Haydn-kutatás eredményeihez (a Bucsú-szimfónia faksimilekiadása, az OSzK-ban található Haydn-művek katalógusát tartalmazó illusztrált kötet, ismeretlen Haydn-áriák közzététele), Somfai Lászlónak

a Bartha Dénessel közösen írt, Haydn operakarmesteri működését elemző tekintélyes kiadványa ("Haydn als Opernkapellmeister". Budapest - Mainz 1960, Akadémiai Kiadó - Schott) után Véősey Jenő és Somfai László most arra vállalkozott, hogy a Haydn-irányította eszterházi operaiizemnek kottatárából származó tágabb körű zeneanyagból adjon számunkra izelitőt. Ez már azért is roppant érdekes, mert a másod- és harmadvonalbeli szerzők operaáriáiból kialakul annak a korabeli zenei "köznyelv"-nek keresztmetszete, amit most már nemcsak a gyakran játszott és jólismert Haydn- és Mozart-kompozíciókon tanulmányozhatunk, hanem e klasszikus művészet szélesebbkörű építőgárdájának munkáján is. Eddig csak a hegyesucok mutatkoztak gyakran, az oda felvezető utakat sokáig felhő takarta. E háromfüzetes kiadvány most ezeknek az ismeretlen utaknak egy részét láthatóvá tette. Megjelentek olyan, a maguk korában híres és népszerű operaszerzőknek munkái, akik működésükkel befolyással voltak Haydn és Mozart művészetére is. Olyan áriák kerültek e kiadvány révén nyilvánosságra, amelyeket világviszonylatban először itt ismerhetnek meg az érdeklődők.

A három hangregiszternek megfelelően csoportosított három füzet összesen 19 operaáriát tartalmaz 10 zeneszerzőtől (Anfossi, Bianchi, Cimarosa, Dittersdorf, Highbini, Salieri, Guglielmi, Piccini, Süßmayr, Paisiello). E füzetek gondozói többrendbeli munkát végeztek a kiadvány elkészültéig: igyekeztek a sokszáz tételnyi anyagból a legjellemzőbb típusokat kiválasztani, a zenekari partitúrából zongorakivonatatos változatot készítettek, elvégezték a praktikus kiadáshoz szükséges kottaszöveg-revizitót. A füzeteket kritikai jegyzetekkel bővített történeti előszó vezet be és az egyes zeneszerzők jelentőségét, működését megvilágító jegyzet egészíti ki.- kiadvány akkor éri el majd igazi célját, ha a benne közölt áriák - amint erre máris biztató kezdet utal - a hangversenyrepertoár állandó műsorszámaként válnak ismertté a zeneközönség számára. [K.I.]

FIGYELŐ SZEMMEL

MI ÉS MÁSOK

E cikk megírására az inditékot a József Attila fiugimnázium egy lelkes, érdeklődő szakköre adta, melyet nemrégiben vezettem végig a könyvtáron. A szokásos bevezető szöveg és a tárlónézés után éppen bucsuzni kezdtem, amikor a kísérő tanár előállt a diákok kérésével: látni szeretnének mikrofilmet, mikrokártyát, ezekről a dolgokról ugyanis a bevezetőben szó esett. Régen éreztem magam ilyen kinos-kellemetlenül.

Elégedetlen voltam önmagammal, amikor néhány perc múlva utjára boosítottam az érdeklődő kis társaságot és szívvél-lélekkkel pedagógus vezetőjét. Valahogy úgy éreztem magam, mint aki egy éhezőnek nem ad enni, pedig a kamrája tele van, csak éppen a hozzávaló kulcsot nem találja.

Azóta is bánt és furdal az a felkeltett, de ki nem elégített érdeklődés, amit ezek a 14-17 éves fiuk magukkal vittek. S különösen ez a látogatás figyelmeztetett arra, hogy nem kielégítő formában folyik nálunk a diák-csoportok vezetése.

Elsősorban a tartalom szorul kiegészítésre, mert egyoldalú. Noha a kiadott vezérfonalat mindenki nyilván a látogatócsoport igényeinek és a saját izlésének megfelelően formálja és alakítja, nagyjából mégis azonos a könyvtárismertetés sémája: az OSzK rövid története, néhány szó nemzeti könyvtár mivoltáról, adatok állományáról és szervezetéről, tudnivalók használatára és feladataira vonatkozóan. Ez a bevezető általában vagy a huzatos kapualjban vagy az emeleti pihenőn hangzik el és ismétlődő tapasztalatom szerint az első 4-5 mondat után már nem sok érdeklődésre talál, hiszen a gyerekek kénytelenek táskával és egyéb "cuccal" megrakódva ácsorogni, figyelmüket pedig elvonja a járás-kelés, forgalom, a vezető meg nem beszélhet hangosan, így a távolabb állók már csak szótöredékeket hallanak. Akármennyire igyekszem is a bevezetőt szinessé tenni, néha az az érzésem, hogy ez a diákok szemében az a szükséges rossz, amit el kell viselniük a később bekövetkezendő jobb érdekében.

A Kézirattár felé vezető úton az ember megmutatja a katalógusokat, olvasótermet, még a raktárba is bekukkanthatnak a kíváncsiak az ajtón keresztül. A Széchényi-terem történetének ismertetése és méltatása következik ezután s végre jön a látogatás fénypontja, a tárlók megtekintése. Magyar nyelvemlékekkel, kódexekkel, ősnymtatványokkal és modern kéziratokkal ismerkedhetnek meg itt a diákok. Ezek a látnivalók nagy érdeklődésre tartanak számot, és a tanulók irodalmi és csekélyke könyvtörténeti ismereteit gyarapítják; különösen megfelelő tanári előkészítés esetén hasznosak.

E rövid vázlatból is kitűnik, hogy a könyvtárismertetésben tulságosan nagy szerepük van a történeti vonatkozásoknak, a múlt "szenzációit" ismer-tetjük és nem gondolunk arra, hogy a jelen és a jövő "szenzációinak" is érdemes volna időt szentelnünk. Az efféle látogatásnak nyilván nem az a célja, hogy olvasókká tegye a gyerekeket, hiszen nagy részük már könyvtári olvasó, de célja az, hogy megmutassa azt, ami imponáló, érdekes és izgalmas egy nagykönyvtár életében és a könyvtárügyben jelenleg. S hogy az ilyesmi ne érdekelne a gyerekeket? Erre ófólat az előbb említett látogató-csoport igazán spontán érdeklődése és cáfólat az a kulturális és műszaki ismeretekkel teli légkör, amiben manapság élnek. Hogy csak ötletszerűen néhány dolgot említsek:

A geofizikai év során minden reggel hallhattak rendes és különleges világnapról, napról-napra tanulhatnak a tudomány világméretű összefogásának, hogy a sport teremtette nemzetközi kapcsolatokat ne is említsük. Miért ne érdekelné őket hát az, hogy nemzetközi együttműködés könyvtári viszonylatban is létezik; a könyvtárközi kölcsönzés elég érdekes téma, különösen ha egy-egy különleges vonzó esettel köríti az ember az általános tudnivalót. No és az a gyerek, aki az úrhajókkal kapcsolatban már ismeri például az elektronikus számítógépek szerepét, hogy ne értené meg a fordítógépek jelentőségét és hallhat egyet s mást a tájékoztatási technikáról is. A diák önkiszolgáló boltban vásárol, kalauz nélküli villamoson utazik, rögtön megvan hát az analógia a szabadpolcos könyvtárral, az olvasószolgálatnak ezzel az új típusával. S okvetlenül beszélnünk kell hallgatóinknak a hagyományos könyvforma átalakulásáról, a mikrofényképezésről és mikrokiadványokról, néhány adat igen érdekessé teheti ismertetésünket. A magnózó iskolást bizonyára érdekli az audiovizuális eszközök térhódítása a könyvtárban, a modern sokszorosítástechnika is megérdemelne néhány szót.

Ez a felsorolás bizonyára nagyon száraznak tűnik, száraz is, ha csak nem szemléltetjük az elmondottakat valamilyen formában. Mert azt bizonyítani sem igen kell, hogy csak az igazán élményszerű, amiről nemcsak hallanak, hanem amit látnak és kezükbe vehetnek a gyerekek. S ha már a szemléltetésnél tartunk: egy egész egyszerű, néhány lyukkártyát és két kötötűt igénylő kis kézikártya-mutatvány sok mindenről adhatna legalább fogalmat.

Ha mindezeket az ismereteket ismeretterjesztő szinten, érthetetlen szakkifejezéseket mellőzve mondjuk el, akkor ez nem túlságosan magas színvonalú és nem unalmas annak a diáknak, akitől az iskola ugyancsak komoly ismereteket követel meg. Ezzel kapcsolatos a könyvtárismertetés legnehezebben megoldható problémája az, hogy valamilyen formában letelepedési lehetőséget, nyugodt előadást és szemléltetést kellene biztosítani a látogatócsoportok számára. Kislétszámú csoport esetén ez könnyebben megoldhatóan látszik, mint nagyobb létszám esetén. [Ha a látogatás idején nincs foglalva, miért ne használhatnánk fel erre a pártszobát? Szerk.]. A szemléltetési anyag összegyűjtése nem nagy probléma, a tárolás és kezelés kérdése nehezebb. Jó megoldásnak kínálkozik egy kis szekrény, amelynek a kulcsát a könyvtárismertetést végző minden esetben megkapná.

S ha netán úgy tűnik, hogy mindez csupán "sok hühó semmiért", érdemes meggondolnunk, hogy kis többletmunkával több célt komolyan szolgálhatnánk.

Először: a látogatók komolyabb, alaposabb ismereteket kapnának az OSzK-ról és ezzel együtt egy nagykönyvtár életéről.

Másodszor: nagyszerű alkalom minden egyes látogatás arra, hogy lassan-

lassan megváltoztassuk a könyvtárosokról alkotott teljes helytelen és ferde közfelfogást. Miért ne bizonyítanánk be, hogy komoly szaktudást, széleskörű általános műveltséget igénylő, a modern technika vívmányait felhasználó pálya ez is.

A harmadik szempont, a jövő szempontja, a következő szakember-nemzedék biztosításának gondolja. Akkor, amikor az USA egyik legjelentősebb könyvtári folyóirata, a Library Journal cikksorozatot szentel a könyvtáros-toborzás kérdésének, amikor a népszerűsítés minden eszközét felhasználva ébresztetik a pálya iránti kedvet, akkor a pályaválasztás előtt álló diákok csoportjait különös gonddal kellene nálunk is megismertetni a könyvtáros foglalkozással, a pálya vonzó oldalaival. Így egyre kisebb lenne azoknak a száma, akik tisztázatlan, kialakulatlan elképzelésekkel választják a könyvtáros pályát.

A könyvtárismertetésről szóló, megoldásra váró ötleteket felvető cikk végén merül föl az OSZK-prospektus sokat emlegetett kérdése is. Az, hogy milyen megnyugtató volna a látogatókat egy izléses kiállítású, szöveges fényképes utmutatóval is ellátni távozásuk előtt.

S még egy utolsó javaslat: a Kézirattáron kívül - szintén a cikkben főszereplő fiucsoport kérése nyomán - lehetővé kellene tenni más különgyűjtemények (Térképtár, Színháztörténeti Osztály) meglátogatását is.

A cikket és a cikkben foglalt kéréseket a "jóindulatu elbirálás" reményében terjesztem az OSZK közvéleménye elé. - [BANLAKY ÉVA]

KICSIT KÉSVE ...

A Gorkij Könyvtár új olvasótermének megnyitása

Családias Ünnepségek keretében nyílt meg november 17-én a Gorkij Könyvtár új szabadpolcos olvasóterme. A földszinten lévő, utcára nyíló kényelmes, világos kölcsönzőben 12 000 kötet várja az olvasókat. A magyar és idegen nyelvű szépirodalom, szak- és ismeretterjesztő művek szakrendben állnak a polcokon. Az állványok magassága kellemes, sem tulságosan lehajolni, sem ágaskodni nem kell böngészéskor. A könyvek sorát hírlapok és folyóiratok színteljesen élénkíti. Az olvasóterem szögletében asztal és tetszetős modern karosszékcsaládok csábítanak, szépen gondozott szobanövények, szőnyegek, szobrok teszik otthonossá, klubszerűvé a helyiséget.

Nagy Úvegfal választja el az olvasótermet az utcától, ugyanakkor össze is köti vele, mintegy kapcsolatot létesít a két "világ" közt. Különösen a sötét Molnár utcai estében kellemes és otthonos a szépen berendezett és kivilágított könyvtár látványa.

Az olvasók vagy leendő olvasók könnyen, minden keresgélés, tévelygés, adminisztráció nélkül jutnak be a könyvek közé, két ajtónyitás és néhány lépés s már is önfeledten keresgélhetnek. Olvasói lélektani szempontból ez bizony igen lényeges szempont.

S hogy a késve történő hiradásért némi elégtételt nyujtsunk: a mintegy három hetes "történelem" szolgál némi tapasztalattal. Az első eredmény az, hogy észrevehetően megnőtt az ismeretterjesztő és szakkönyvek forgalma. Az olvasók zöme örömmel fogadta az ujitást s különösen az első napokban valósággal özönlöttek "csoda látni". Vannak olyan olvasók is, akik még nem értek meg a szabadpalc jelentette nagykorúságra, fárasztónak és unalmasnak tartják az önkiszolgálást. Ezek azonban szerencsére inkább kuriózum számba mennek.

A Gorkij Könyvtár legfiatalabb olvasótermének sok sikert és sok munkát, Budapest olvasóinak pedig minél több hasonló könyvtárat kívánunk! [Bá]

VITAVITAVITA

MÜEMLÉKKÖNYVTÁRAINK PROBLEMATIKÁJA

Könyvtárunkhoz jelenleg három un.müemlékkönyvtár tartozik: a gyöngösi "Bajza József", a keszthelyi Helikon és a zirci "Reguly Antal" könyvtár. Nagyságrendi felsorolásuk szerint:

KESZTHELY. A három müemlékkönyvtár közül időrend szempontjából elsőként került az OSzK gondozásába, 1948 nyarán. A herceg Festetich-család könyvtára volt, a régi főuri magánkönyvtárak emlékéét őrzí. A könyvtárterem 1799-1801 között épült. A 2. világháboruig könyvállománya kb. 50 000 kötetre gyarapodott. Törzsállományába értékes történelmi és földrajzi munkák tartoznak, gazdagon van benne képviselve a felvilágosodás irodalma. A haladó szellemű Festetich György által alapított első európai mezőgazdasági főiskola, a Keszthelyi Georgikon is rányomta bélyegét a könyvtár anyagára. Értékes a hirlap- és folyóiratanyag is.

ZIRC. Gondozását 1950-ben vette át az OKK, majd 1953-ban az OSzK. A volt zirci ciszterci-rend könyvtára, amelynek első alapítása a XII. századba nyulik vissza. A török uralom után a XVIII. században alapították újra. A könyvtárterem a XIX. századi teremkönyvtárak egyik legszebb fennmaradt példánya hazánkban, intarziás faburkolat fedí. A könyvállomány kb. 60 000 kötet, ennek jórésze teológiai, de jelentősen képviselve vannak a

természettudományok is: botanika, fizika, geológia, csillagászat, matematika. Néhány ösnyomtatvány és elég nagyszámu értékes magyar és külföldi első kiadásu mű található benne. Jelentős hirlap- és aprönyomtatvány-anya-ga is van.

GYÖNGYÖS. A volt gyöngyösi ferencrendi, a XIV. században alapított ko-lostor könyvtára. 1955-ben nyílt meg újra, mint az OSzK-hoz tartozó tudomá-nyos könyvtár. Állománya jelenleg kb. 16 000 kötet. Legfőbb értékei: ösnyom-tatványok (kb. 300 db.) és XVI-XVIII. századi magyarországi, magyar vonatko-zásu és külföldi könyvanyag, a könyvtár története szempontjából érdekes és eddig tudományosan még fel nem tárt kéziratoss bejegyzésekkel.- A könyvtár anyaga - ellentétben az előbbi két könyvtárral - elkerült eredeti őrzési helyéről, a gyöngyösi volt ferencrendi kolostorból és jelenleg a volt Or-czy-kastély épületében a járási könyvtárral és a Mát-ra-muzeummal együtt ka-pott elhelyezést.

E történetileg és jellegük szerint egymástól különböző műemlékkönyvtá-
rak 1958-ban, a főosztályi szervezet kialakításakor a történeti gyűjteménye-
ket egyesítő III.főosztály keretében nyertek elhelyezést, így egységes el-
gondolásu vezetésükről is lényegében ettől az időtől kezdve beszélhetünk.

Feladataikat és gyűjtőkörüket illetően az egy főosztály keretében tör-
tént egyesítésükig (lényegében a könyvtár kollégiumának 1959. május 28-án
hozott határozatáig) az a felfogás alakult ki, hogy e műemlékkönyvtárak,
történeti jellegük fenntartása mellett egyben fejlesztendő élő könyvtárak
is. Ennek megfelelően elhelyezési területükön (a tudományos kutatás igényei
kielégítésének elsőbbségét hangsúlyozva) közművelődési funkcióit is vállal-
tak, gyűjteményüket pedig vállalt funkciójuknak megfelelő új anyaggal kíván-
ták tovább fejleszteni.

E felfogástól eltérően a Kollégium állásfoglalása szerint e könyvtárak
kizárólag műemléki jelleggel bírnak. Ebből következőleg gyűjteményeiket az
Intézetvezetés lezártnak tekintette és csak a gyűjtemények tudományos fel-
tárásához és a kutatáshoz szükséges kézikönyvtárak fejlesztését tartotta
szükségesnek. Ennek megfelelően rendelte el a Kollégium azután az eredeti
állományhoz nem illeszthető új gyarapodás leválasztását és engedélyezett
kisebb, az eredeti gyűjteménynek megfelelő kisebb kiegészítéseket és pótlá-
sokat. Helytörténeti gyűjtemények kialakítását nem tartotta indokoltnak (te-
kintettel a tanácsi könyvtárak ilyen irányu feladataira), kivételt csak
Keszthely esetében tett, kimondva a Balatonra vonatkozó irodalom gyűjté-
sének szükségességét.

Fentiekén kívül - a műemlékkönyvtárakról szóló ismertetés kiegészíté-

sére - szükségesnek véljük annak rögzítését is, hogy műemlékkönyvtáraink munkájának zömét az egyre növekvő idegenforgalom igényeinek kielégítése köti le. Ebből következőleg a gyűjtemények katalogizálásának (Gyöngyösön és Zircen ugyanis a régi katalógusok nem maradtak meg) és feltárásának munkája szükségképpen - a személyi állomány elégtelensége miatt - háttérbe szorult. Ennek szemléltetésére közöljük az alábbi táblázatot:

	<u>Gyöngyös</u>			<u>Keszthely</u>			<u>Zirc</u>		
	<u>1959</u>	<u>1960</u>	<u>1961</u>	<u>1959</u>	<u>1960</u>	<u>1961</u>	<u>1959</u>	<u>1960</u>	<u>1961</u>
Személyzet	1	1	1	3,5	2-2	2-2	3	3	3
Látogatók	834	5943	4000	32377	44200	55000	13588	12545	13000

PROBLÉMAFELVETÉS

Bár a műemlékkönyvtárak egységes elgondolása vezetése, fejlődésük és munkájuk könyvtárunk keretében biztosítottak látszik - mégis tisztázandó lenne néhány kérdés a jövőt illetően. E téma napirendre tűzését is ez indokolja. Ezeket az utóbbi időben egyre gyakrabban felvetődő kérdéseket az alábbiakban foglaljuk össze:

Általában helyes-e (napjainkban szükségszerű-e) a műemlékkönyvtáraknak a nemzeti könyvtárhoz való tartozása? Akár a közeli, akár a távoli jövőt illetően milyen más megoldás lenne lehetséges, amely e könyvtárak megfelelő színvonalon való tartását, a gyűjteményeikkel kapcsolatos további feladatok végrehajtását biztosítaná?

Mielőtt kifejténém saját elgondolásaimat a felvetett kérdésekkel kapcsolatban, szeretnék egy külföldi példára hivatkozni, hogy módot adjak az összehasonlításra.

A prágai Nemzeti Múzeum Könyvtárában önálló csoportként működik az un. kastélykönyvtárak-részlege, jelenleg 6 dolgozóval, akik főleg katalogizáló és kiállításrendező munkákat végeznek. Mintegy 300 különböző nagyságú és jellegű könyvtár tartozik e csoport felügyelete alá. A könyvtárak anyagának katalogizálását a központ dolgozói végzik, részben a helyszínen (nyáron), részben a központban. Egy év alatt átlag 14 000 kötetet katalogizálnak, a katalógusból egy példány a központban marad. Magukban a kastélykönyvtárakban egy-egy felügyelő tartózkodik, aki az idegenforgalmat lebonyolítja, a központtól instrukciókat kap, a jelzetek alapján megtalálja a keresett könyvet, a kölcsönzésről nyilvántartást vezet. A könyvtárak anyagát kutatók számára fel lehet hozatni Prágába. Valamennyi könyvtár műzeumszerű, egyiket sem fejlesztik tovább.

A felvetett kérdésekkel kapcsolatban a magam részéről fenntartandónak vélem, a három műemlékkönyvtárnak az OSZK-hoz való tartozását. Mind a három könyvtár ugyanis tudományos jellegű, amelyeknek szakmai irányítását sem helyi, sem megyei tanácsi vagy könyvtári szervek részéről (olyan szinten, mint amilyent a nemzeti könyvtárhoz való tartozásuk révén kaphatnak) nem tartom megoldhatónak. Az OSZK-n kívül esetleg a Minisztérium lehetne az a szerv, ahová tartozhatnának, de erre nem látok gyakorlati lehetőséget, nemzetgazdaságilag pedig ez a megoldás semmivel sem lenne előnyösebb, mert inkább létszámemelést, mint létszámcsökkentést eredményezne.

Még kevésbé gondolható el egy esetleges leválasztás akkor, ha e műemlékkönyvtárak igen értékes állományával kapcsolatos további feladatokról van szó. Hiszen anyagukat minél előbb el kellene látni színvonalas katalógusokkal (amelyek egyik példányát a Központi Katalógusban helyezném el), lehetővé kellene tenni az anyag tudományos célra való használatát helyben és Budapesten. Semmiesetre sem kerülhető el állományuk tudományos feltárása, amit csak a gyűjtemény felállítási helyén lehet elvégezni. Mindebből pedig az következik, hogy amíg e könyvtárak anyaga katalógizálatlan és feltáratlan, semmiképpen sem lehet elég pusztán felügyelőket, idegenvezetőket alkalmazni ellátásukra, ahogyan az pl. Csehszlovákiában történik.

Összefoglalva: műemlékkönyvtáraink tudományos jellege, feltáratlansága, az a szerep, amit országunk kulturális életében be kell tölteniük, - egységes elgondolást, egységes irányítást, nemzeti könyvtárunkhoz való tartozásukat követeli meg. [CSAPODINÉ GÁRDONYI KLÁRA]

SZAKSZERVEZETI ÉLETÜNK

kérdései

SZAKSZERVEZETÜNK JEGYZŐKÖNYVEIBŐL

SZAKSZERVEZETI BIZOTTSÁG - December 17-1 ülés - Az SzB a szeptember-december időszaki munkaterv végrehajtását és az azzal kapcsolatos további teendőket vitatta meg. A munkaterv teljesítéséről és a végzett munka értékeléséről szóló ismertetésünket lapunk következő számában közöljük.

TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁSI TANÁCS - December 5-1 ülés - A beérkezett kérések alapján 7 dolgozónak 1 900 Ft munkaadói segélyt szavaztak meg, illetve 1 dolgozót 400 Ft rendkívüli szakszervezeti segélyben részesítettek. Meg-

tárgyalták a november hónapban végzett munkát: a) a tüdő-és rákszűrés végrehajtására előreláthatólag 1963 első negyedében kerül sor, időpontjáról és helyéről a későbbiekben kapunk értesítést; b) dec. 4-én a könyvtár nő-dolgozói részére dr. Mézes Zsigmond főorvos tartott filmvetítéssel egybekötött előadást a rákos megbetegedésekről és a rákszűrés fontosságáról; c) a fenyőfa-ünnepségre az előkészületek folyamatban vannak, időpontjául dec. 15-ét állapították meg. Kézhez vette a TT 1963. első negyedének üdülési beutalóit. Az üdülési lehetőségeket a bizalmiak útján közzé tették, a beérkezett kérések alapján kerül sor azok elosztására. Az üdülésekről Hírek o. rovatunkban közlünk tájékoztatást.

munkakollektíváinkról

NÉHÁNY SZÓVAL NOVEMBERRŐL

Munkanaplónkban így rögzítettük: A könyvtárközi kölcsönzés eddigi működése során egy hónapban még soha nem érkezett be annyi kérés mint most (1633) és a kiküldött kérések száma is jelentősen (2357) emelkedett. Jelentősebb segítséget a debreceni BIOGAL Gyógyszergyárnak és a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetemnek nyújtottunk.

Jó kapcsolataink alakultak ki a debreceni Egyetemi Könyvtárral is. A hónap elején érkezett levelükben - többek között a következőket írták: "Örömmel üdvözljük a hirt: a könyvtári munkaközösség megalakulását, a versenyszerű munka megszervezését, mely a könyvtárközi kölcsönzés idejének meggyorsítását célozza. Már is tapasztaljuk eredményét: az átkért művek gyorsabb érkezését, s nem is kell mondanunk, mily nagy segítség ez kutatóink számára."

A munkakollektiva nov. 13-án értekezletet tartott, amelyen Hámori Béla főosztályvezető, továbbá az SzB megbízásából Gombocz István és milhofer Alajos elvtársak vettek részt. Az értekezleten értékeltük a kollektiva eddig végzett munkáját, a vállalások teljesítését. Nov. 23-án a jövő évi tervvel kapcsolatos feladatainkat és a munkafegyelem további megszilárdításának kérdéseit beszéltük meg.

Nov. 3-án munkakollektívánk a "Mater Johanna" o. lengyel filmet nézte meg, nov. 21-én pedig az "Iván gyermekkora" o. szovjet filmet láttuk az Uránia Filmszínházban. Az előadásokon a kollektiva tagjain kívül néhány osa-

láttag is résztvett. A szakmai és politikai továbbképzés keretében rendezett előadásokon az azokra jelentkezett brigádtagok minden alkalommal részt vettek.

MI IS AZ A TÖBBLET?

Lapunk októberi számában jelent meg a hír: "A Közalkalmazottak Budapesti Elnökségének f.évi szeptember 4-i felhívására könyvtárunkban két munkakollektíva alakult ..."

Nos, ebből a kettőből az egyik mi vagyunk: a Könyvelosztó Beloiannis utcai részlege. De ha valaki megkérdezné kollektívánk bármelyik tagját, hogy tulajdonképpen mit is teszünk ebben a minőségünkben, nyilván meglepő választ kapna: - Semmi különöset, azt, amit eddig ... - És talán csak hosszabb beszélgetés után derülne ki, mi is az a többlet, amitől mégis "kollektíva" lett ez a munkacsoport.

Most már be lehet vallani, "kollektívaként" való indulásunk kezdetén nem kis idegesség lett urrá a részlegen. Akik szívükön viselték a kollektíva sorsát, némi aggodalommal néztek a dolgok elé. Pedig csak annyi volt az idegesség oka, hogy azt hittük, valami rendkívüli dolognak kell történni és mindenki nagyon komolyan vette vállalt feladatát. Pár nap alatt lehiggadt az ideges hangulat és ment minden úgy, ahogyan eddig.

Azaz hogy, mégsem egészen úgy! Nem is lehet azt pontosan kifejezni, de azért mégis van most valami más. Nem nagy dolgok, apróságok ... és mégis.

Ha valahol a lánoszerű munkában elakadás van, magától érteődően segít mindenki, aki tud. Nehézségeink vannak? Nem várunk külső segítséget (mint eddig), ha lehet megoldjuk magunk. Egyre gyakrabban jelentkezik valaki közülünk valami ötlettel, ami megkönnyíti, vagy meggyorsítja a feldolgozó munkát. Naponta figyeljük hogy állunk a tervteljesítéssel. Ez most már nem "csak" az osztályvezetés ügye, hanem valamennyiünké külön-külön is - szóval a "Kollektíváé"

Tanulunk. Ki szakmai tanfolyamon, ki a könyvtárosi szaktanfolyam esti tagozatán, ki politikai iskolán. Tanulmányainkról rendszeresen beszámolunk. A tanulmányaink során felmerülő nehézségekkel, vagy problémákkal nem maradunk egyedül: valaki mindig tud, és akar is szívesen segíteni.

Szabad időnköt összegegyeztetni nagyon nehéz. Családos anyukák, esti tanfolyamra járók, öreg, beteges hozzátartozókat gondozó munkatársaink vannak. Lakóhely szerinti szétszórtságainkról nem is beszélve ... Mégis. A kollektíva egy-egy 5-6 tagú csoportja összebeszél időnként és közösen megy színházba, vagy moziba. Másnap aztán beszámolnak róla a kollektívának és közösen vitatjuk meg a látottakat. Ezzel mindenki kap valami pluszt, aki elmondja, s aki meghallgatja, - és az élmény így válik közössé valamennyiünk számára.

Kollektív életünk eseményeit munkanapló őrzi. De van sok minden, ami nincs rögzítve a munkanaplóban, amit talán csak úgy lehet jellemezni, hogy "kollektív szellem".

Van tanácsadás, de ha kell, segítség is személyes természetű nehézségeinkben. Van dorgálás ha kell - és személyes jó példa. Van megszilárdult munkafegyelem - és vannak kedves "családi" ünnepeink. És nagyon sok és nagyon lelkes igyekezet, elérni a célt, amit magunk elé tűztünk...

Hát ez a mi "kollektíva életünk". - A tervet pelig (minden eddig felmerült nehézség ellenére) teljesítettük ... [KONCZ BELÁNE]

Kiadja az ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR MSZMP SZERVEZETE ÉS SZAKSZERVEZETI BIZOTTSÁGA. Megjelenik havonként. Felelős kiadó: HORVÁTH VIKTOR. Szerkesztőbizottság: BÁNLAKY ÉVA, BORSÁ GEDEON, CSAPODI CSABÁNE, GOMBOCZ ISTVÁN, HORVÁTH VIKTOR (szerkesztő), PAPP ISTVÁN. Országos Széchényi Könyvtár, Budapest VIII. Múzeum u. 3. házi soksz. Lapzártá: 1962. dec.15. Megjelenik 400 példányban. Nyt.sz. 309 /1962.

